

podobice pa, menda vzete iz kake druge knjige, so tudi prav čedne. Po vsem tem tedaj je knjiga vsa sposobna za poduk in kratek čas mladini, pa tudi starejši ljudje bodo zajemali nauka iz nje in se zabavali ž njo. Srečna misel je bila tedaj profesorja Erjavca, da je začel spisavati to knjigo, in hvala Mohorjevemu društvu, da jo na svetlo daje.

Narodne pesmi iz St. Vrazove zbirke.

Priobčuje F. Kočevar.

V Psarjevem blizu sv. Ivana na Hrvaškem pojejo pastirji, kadar se k dežu pripravljajo, to-le pesmico, hoteči s svojim petjem nebo opet razvedriti:

Grijaj, grijaj sončece!
Dam ti bele klopčice,
Pisano paličico,
Javorovo dekličico,
Da ti bode pasla
Pod Dučanveh vratah.

Kaj Dučan diela?
Ostrožice kuje.
Bieži, bieži bieli ban!
Kam bi ti ga biežal?
Pod zeleno drevce,
Kupiženo *) vence.

Odlomki slovenskih narodnih pesem, ki so se pri plesanju „kola“ nekda popevale.

Julika moja
Kaj nam ko hoja,
Soli ga, ne ga,
Masla ga, ne ga,
Lonček je zatrt.

Doma se perdere
Z burklami tere
Ženka beži
Ka župa kipí.

Katalena
Kočka zelena
Za tiste ljudi
Ki v krčmi

Baba praprot kopa,
Ded korenje struže,
Sin po vražje puže strelja,
Čer pa žabe pase,
Žabe pase, pajbe meče
No je obinjava.

Dopisi.

Iz Pešta 25. julija. ☺ — Evo, drage „Novice“ politični program tako imenovane „liberalne levice“ magjarske! Četverica so jej glavna vodila, ki se v izvirnem (magjarskem) jeziku tako-le glasé: „1) Mindenek előtt óhajtjuk, hogy az 1848-iki törvények — független pénz, kereskedelmi ügygyel, önálló magyar hadsereggel, — diplomatai kül-képviseléssel, az alkotmányos önállás minden egyébb valódi biztosítékaival — helyre állítsanak, az ország teljes állami függetlenségére a jelen Dynastia alatt visszaszerezessék. 2) Ohajtjuk ennek folytán, hogy az országgyűlés hatásköre mindazon ügyekre nézve, melyekről jelenleg lemondott, vissza állítsassék, e szerint a delegatiónk, s közös ministerium intézménye megszüntessék, s hogy ezen óhajtásunk, célunk létesüljön, oda igyekezzünk hatni, hogy a legközelebb bekövetkezendő képviselő-választásoknál azok jussanak többségre, kik ezen elveknek tántoríthatlan követői. 3) Pártolunk minden eszmét, mely a haladási célnak, a szabadelvűségnek kifolyása. 4) Ohajtjuk a még meglevő kiváltságoknak megszüntetését, teljes valásszabadságot és a nemzetiségi kérdéseknek szabadelvű irányban megoldását, és a szabadelvűségnek tökéletesen megfelelő belkormányzatot.“ Prestavljena ta vodila v slovenski jezik se glasijo tako-le: 1) „Mi želimo, da

se postave od 1848. leta zopet ustanovijo s popolnoma neodvisnimi oddelki za vojaštvo, finance in kupčijstvo, s samostojno ogersko armado, z vnanjim diplomatičnim zastopom, in da v vsem pravo poročstvo dobimo za ustavno in državno samostojnost domovine naše pod gospodstvom sedanje dinastije (vladine rodovine). 2) Mi želimo, da se oblast ogerskega državnega zbora v vseh zadevah, katerim se je zdaj odpovedal, zopet ustanovi, in da po takem prestanejo delegacije in pa skupno ministerstvo. Da ta naš cilj in konec dosežemo, delati bomo na to, da v prihodnjih volitvah deželnih poslancev se volijo samo taki možje, kateri se nepremekljivo držijo teh načel. 3) Mi smo za vpeljavo vseh svobodnih pravil duševnega in gospodarskega napredka, in zato želimo 4), da se odpravijo vse zdaj še veljavne privilegije in predprave, da so vse vere popolnoma svobodne, da se narodna vprašanja rešijo v duhu svobodnem in da se ustanovi dobro državno in pravosodno upravitvo, primerno demokratičnim (ljudoljubnim) zahtevam sedanjega časa.“

Tako se glasi program levičnikov, ki so dozdej še v manjšini ogerskega deželnega zbora. Al oni so odkritosrčni in razodevajo brez ovinkov, kar jim je pri srcu. Isto sicer namerava stranka Deakova, ki je zdaj večina zborova, pa ne kaže tega še očitno misliti si po prislovcu srbski: „vreme zna svačemu léka.“ Ali pa je levici magjarski z narodno ravnopravnostjo resnica, težko je verjeti, ker zgodovina ne vé še nič o tem, da bi kdaj bil Magjar kaki drugi narodnosti pravičen.

Iz Zagreba 1. avg. — Kakor pri vas na Slovenskem imate društvo sv. Mohora, katero med ljudstvo daje podučnih in pošteno zabavnih knjig, tako društvo namerava se ustanoviti tudi kod nas v trojedni kraljevini pod imenom „društvo sv. Jeronima.“ Da to društvo ne ostane le prazna utopija, za to je zopet skrbel hrvaški naš mecén, preslavni škof Strossmayer; velikodušno je v pismu, ki ga je priobčil „Kat. List“, zagotovil društvu sv. Jeronima 2000 gold., 2000 v obligacijah zemljiščine odveze, in dokler ne položi vsega zneska, volja ga je vsako leto plačevati od njih odpadajoče obresti; zato je odboru brž poslal 100 gold. za letošnje leto. V tem pismu blagi gospod srčno svojo radost izreka o tem, da se ustanovi društvo, kateremu bo naloga, „da narodu u ruke pruže knjige valjane, knjige za njegovo kako materijalno, tako i duševno korist, osobito u ovo vrijeme, kad sa svih stranah mnogi o tom rade, da se po našem narodu šire knjige tudjinke, knjige čestoputa otrovne, i njegovo bitju neprijazne.“

Iz Gradca. (Akademija za kupčijstvo in obrtništvo.) Šolski letopis, ki ga je konec letošnjega šolskega leta izdala tukajšnja akademija za kupčijstvo in za obrtništvo, spričuje očitno, da ima ta šola veljavo pri kupcih in obrtnikih, ker od vseh krajev jej pošiljajo svoje sinove v poduk. Ima namreč učencev iz vseh dežel našega cesarstva, pa tudi iz tujih. Namen tej kupčijski in obrtniški akademiji je omikovati z ukom in delom mladence, ki mislijo lotiti se v svojem življenji kupčije ali pa obrtnije. Mladeneč, ki pride iz spodnje realke ali pa iz spodnje gimnazije, uči se tukaj v 3 letih v vseh tistih potrebnih znanosti, ki jih mora znati, da vé dobro gospodariti bodi-si kupec ali pa obrtnik. Vstrezati starišem in potrebam mladenčev v djanskem življenji ima akademija tako napravo, da si morejo izbrati poduk, kakoršnega kdo potrebuje, bodi-si uk za kupčijo posebno ali pa tudi za obrtništvo samo. Vsak učenec, stopivši v akademijo, plača 150 gold. šolskega denarja. — Po dovršeni šoli dobijo mladenči, kakor to z imenom pozvedamo iz šolskega sporočila, lahko službe v kupčijah ali obrtnijah. Priporočamo tedaj to akademijo za kupčijstvo in obrtništvo vsakemu, kdor želi

*) V rokopisu stoji od besede do besede ta-le opazka: „Pěsniik mi je kazao, da kupiženo znači adject. od kopinje (arbutus). Nu po svoj prilici to ne valja, nego valjda se od drugih drugači pěva. Zar-li glasi čitav verzuš: kopiženo vence? Nebi-li nam tko poslao tu piesmu iz druge strane, gdje se drugači i možebiti pravilnije pěva. A kod Kupe deca, kada kiša udari ovako pěvaju:

Sijaj, sijaj sunčece!
Dam ti biele jajčece;
Stani stani godina,
Mati ti je vtonola.

svojega kruha iskati pri kupčijstvu ali pa obrtništvu, pa tudi vsem, ki bi utegnili iskati takih praktičnih ukov na zgornjih realkah in pa tehniških šolah, pa jih najti ne morejo. Želeti pa je vendar pri tej akademiji to, da bi se mladenčem slovenske narodnosti tudi prilika dala učiti se kupčijske reči spisovati tudi slovenski, kakor se učijo nemščine, laščine, francoščine in angleščine, da — ako pridejo v štacune na slovenski zemlji, ne bojo slovenskih kramarjev, ki jim dajo lepe krajarje skupiti, mučili z nemškimi „rechnungami“ in nemškimi „briefi“.

Drvanja na Štaj. 30. julija. — Ljube „Novice“, že mnogo let sem vaš hvaležen čitatelj; vas ne zabim nikoli, čeravno redko ktere vrstice dobite od moje strani, a znano je vam tudi, da se v politiko ne spuščam; samo kmetijsko napredovanje mi veselje dela; vendar danes ne morem si kaj, da ne bi nejevolje izrazil zaradi tega, da so si slovenski domorodci, sploh Slovenci, in še celó naši slovenski časopisi navskriž. Žalibog! kamo kamo pridemo, ako je eden federalist, drug dvalist, tretji celó nemškutar ali še kak drugačen nemarnež, in kako to, da se ne premisli strašna škoda za naš narod? Nemški listi, naj si so še tako nasprotni, vendar vsi delajo za „Grossdeutschland“; kaj pa mi za Slovenijo? Zato vam prost deželan odkritosrčno nasproti kliče: Preljubi slovanski bratje! bodite edini; le složnost nas bode rešila. Vsak naj dela po svoji moči za blagor ljube domovine, in proklet naj je, kdor dom zatira! Tirjajmo vsi svoje pravice pod starodavnim geslom „vse za vero, dom in cesarja“! — Tukaj na nemški meji še posebno ljubimo mladež šolsko in se o šolskih praznikih njenega dohoda prav srčno veselimo. Naj tedaj prav iz srčnega sočutja do nje povem bridko stvar. Ne dalječ od todi je sinko slovenske krvi, jak in bister mladeneč; na veselje svojih skrbnih starišev se je več let pridno učil; le ena napaka ga je že v srednjih šolah od drugih tovaršev prav očitno ločila, namreč ta, da je tajil svoj slovenski rod; vkljub temu se je vendar bilo v viših šolah nadjati, da bo iz njega saj učen Nemec postal. Al kaj se zgodi? Namesti dohtarja — čujte! je zdaj že neki markij, — — ne, ne, markêr! Zares ne zastoj so stariši ubožali, in včeraj, ko so pri sv. Ani pokopali dva nesrečneža, ki ju je strela ubila, sem si mislil, zakaj si Bog takih nehvaležnežev ne izbira? — Zadosti o tem. Zdaj še malo besedic o letini. Po velikem snegu nam je mokra spomlad malo upanja dala, da bode leto rodovitno; vendar zdaj smo zadovoljni; rž je sicer lahka, al druga žita so precej lepa, tudi jarina; krompir pa gnjuje in sadja ne bode veliko, samo slive (češplje) so prav rodovite, in po vinogradih je veselo mnogo lepega grozdja gledati. Ako sladko dozori, ne bomo ga sami pili, kakor lanski vrelec. Tudi sviloreja veselo napreduje; sviloreji posebno ugoden mora naš kraj biti, ker že več let zaporedoma zdrave svilode redimo in lepe galete pridelujemo. Da bi nam le murb ne manjkalo, in želel bi Slovencem zdravega semena za izrejo težkih gale. Pripravljenega je blizo 200 unč; naj se oglasi, kdor ga želi. Posebno slavni kmetijski družbi bi ga priporočal raje, kakor da gre v tujo laško deželo; vendar me tudi to veseli, da tudi od vseh laških strani se mi naznanja, da je lani jim poslano seme zdravo bilo, kar mi potrjujejo pisma iz Vidma, Kormina, Gorice, Tomina, Črnič itd. *)

Jakopič.

Velika Nedelja 24. julija. * — Lepa národna veselica pri gosp. Stvegerju v Ormužu nas je zopet do

živega prepričala, da se naš narod čedalje bolj izbuja iz predolgega spanja in da spoznavati začena, da se le na narodni podlagi izobraževati more. Veselica je bila izvrstna. Vrlemu pevskemu društvu iz Ljutomera gré čast in hvala, da je zdaj v Ormužu kakor pri Veliki Nedelji in v Središču s svojimi milimi narodnimi pesmami ljudstvo razveseljevalo. Želeti je, da bi se ustanovilo veliko enacih pevskih društev. Lepa pesem je božji dar; ona je ceniti nad srebrom in zlatom; — lepa pesem budi, opominja in svari srce in čut; petje je prirojeno posebno slovenskemu narodu. Mati, zibaje dete, prepeva mile pesmice, otrok pri igrači, pastir in pastarica na paši, kmet na polji, rokodelec pri svojem poslu, si delajo veselje z blagimi pesmami. In to je pravo in lepo. Nadjali smo se k ormuški veselici našega deželnega poslanca gosp. dr. M. Prelog-a; namesti njega pa nam je došel prijazen listek, al žalibog, še le v pondeljek (20. t. m.); tedaj „post festum“. Ker ga je namenil v Ormužu zbranemu narodu, ki pa ga v skupščini ni mogel slišati, naj ga slavne „Novice“ blagovolijo natisniti. Glasil se je od besede do besede tako-le: „Slavno društvo! Prečastiti rojaki! Čeravno, po neodstranljivih poslih zadržan, se ne morem osebno udeležiti Vaše lepe narodne veselice, vendar sem pri Vas v duhu. V duhu Vas vidim zbranih veliko množino, čujem pevati lepe slovanske pesme, čujem podučivne govore marsikterega navdušenega rodoljuba, in ko vse to v duhu vidim in čujem, prihaja mi prav težko pri srcu, da ne morem biti pri Vas, da bi Vam namreč ustmeno povedal, kako zelo Vas ljubim, namreč kakor prave svoje brate, da bi Vam povedal, kako je vsa moja vesdajna delavnost namenjena samo Vaši koristi in sploh koristi slavnega našega naroda; da bi Vam povedal, kako zelo me veseli, da ste se tudi Vi, dragi bratje ormuške okolice, zbudili in začeli delati na polju narodnosti, da bi Vam povedal, kako sila je potrebno skupno delovanje nas vseh, kako sila nam je potrebno, da popolnoma občutimo svojo narodnost, da spoznamo, da hočemo biti verni delavni sini naše matere „Slave“ in da je ne zapustimo, če bi se nam tudi grozil celi svet in vse peklenške moči, da bi Vam rekel: „Bratje ne udajmo se!“ ampak marljivo in zapupno se zbirajmo okoli naše matere „Slave“, saj morajo doiti spet boljši in lepši časi za nas! To in še marsikaj ednakega bi Vam povedal. Povedal pa bi Vam tudi, kako sila je potrebno, da napredujemo v vsem potrebnim, da ne zaostanemo za našimi sosedi. Kako potrebna nam je politična omika, in kako zelo potrebna omika v gospodarstvu. Predragi bratje, ne zamerite mi, če moram reči, da smo v gospodarstvu proti drugim narodom zelo zaostali, posebno za Belgijanci, Angleži, Francozi in Nemci. Če bi mi naša zemljišča tako dobro obdelavali, kakor imenovani narodi, gotovo bi si desetkrat več pridelali, kakor si pridelamo zdaj. Najbolj smo zaostali v drevoreji, živinoreji in vrtnarstvu sploh, pa tudi vinoreja še pri nas zelo peša. Če bi se vse to povzdignilo na ono stopinjo kulture, na kateri je v imenovanih deželah, kako neizmerno mnogo lepega blaga bi si pridelali! Da pa se gospodarstvo sploh pri nas povzdigne, pred vsem drugim nam je potrebno dobrih kmetijskih šol in na dalje dobrih kmetijskih knjig in časnikov, z besedo: potrebno nam je učenja, in sicer prav marljivega učenja. Če hočemo tedaj napredovati in si svoje stanje zboljšati, moramo prav marljivo brati gospodarske knjige in časnike in ko najhitreje in nepopustljivo zahtevati, da se nam napravijo dobre slovenske kmetijske šole. — Res je, da kmetje ne vedó potov, po katerih bi to dosegli; dolžnost je tedaj onih, ktere so si izbrali za svoje zastopnike v deželnem zboru, da jim te zelo potrebne stvari

*) Prejeli smo denar in ga dali na obe mesti, pa tudi seme družbi kmetijski, ki se Vam v imenu svilorejcev, kterim se boče darovalo, srčno zahvaluje.

priskrbijo. — Pa tudi oni ne bodo brez Vas vsega tega lahko dosegli, ker jih je premalo, da bi jim bila zmaga gotova; potrebno je tedaj silno, da je ljudstvo s prošnjami do deželnega zbora podpira in tudi samo zahteva. Skupno delovanje nam je potrebno, če hočemo kaj dobiti. Držimo se zato pregovora: „Vsak za vse, vsi pa za vsakega“. — Vse pa za vero, domovino in cesarja! To naj bo naše gêslo. Živili vsi slovenski rodoljubi, živila naša domovina!“

Iz Vêlikovca na Koroškem 28. julija. † — Pri nas se bo vendar le napravila telegrafična štacija, ako-ravno vsa ta reč polževo pot gré. Pa saj naše gêslo je vselej bilo: „Le počasno naprej.“ Pa tudi še druge reči se tu na noge spravljajo, namreč telovadsko društvo in pa pomočno društvo pri ognju. Poslednja naprava bila bi posebne hvale vredna; želeti je le, da vse ne zaspi, kakor se rado godi pri enacih prilikah. Občina se je v ta namen naprosila, naj si Metzovo gasilnico kupi, kakor jo imajo v Celovcu in Beljaku; al v zadnji seji županije naše je bilo sklenjeno, da se stare dve gasilnici tako preuredijo, da boste ugodni svojemu namenu, ker Metzova je predraga. — Unidan je v naši okolici strela v neko kmetiško hišo vdarila; v kratkem je vse pogorelo. — Z letino smo še dosti zadovoljni, akoravno ni taka, kakor smo je pričakovali. Turšica kaže prav lepo, sadja, posebno hrušek, bo pa le malo.

Iz Ljubljane. Po sklepu Njih Veličanstva od 28. julija je deželni poslanec gosp. Peter Kozler za namestnika deželnega poglavarja kranjskega imenovan. — Ker je v ustavnih deželah čisto naravno, da se glavarji deželnih zborov imenujejo iz one stranke, ki je večina zborova, zato je celó smešno, kar blodijo čenče nemškutarske po mestu, da so bili nositelji glasovite „adrese“ tako „milostljivi“, da so ministru na Dunaji oni priporočali imenovanega namestnika in da to je zdalo!

— (*V poslednji seji odbora kmetijske družbe*) pod predsedstvom mestnega župana dr. Coste je med drugim poročal dr. Jan. Bleiweis o odpisu c. k. ministerstva za kmetijstvo, po katerem družbina prošnja za prodajo živalske soli ni bila uslišana; — o vprašanji c. k. deželne vlade: ali je kmetijska družba za to, da se v Ribnici ustanovi štacija za cesarske žebce, je poročal, naj odbor nasvetuje to napravo; odbor je enoglasno pritrdil. — Odbornik Schollmajer je kazal seme indige, ki ga je prejel od tajnika zagrebške trgovske zbornice g. Devidè-a; odbor sklène, naj se zahvala izreče gospodu darovalcu in o pridelovanji indige poroča v prihodnjem občenem zboru družbe kmetijske. Ker se po časnikih bere, da ima kranjska dežela za povzdigo sviloreje od c. kr. ministerstva prejeti le 300 gold., zato je po predlogu Schollmajerjevem odbor sklenil, ministerstvo prositi, naj kranjski deželi, kjer so celó kmetiči začeli se tako marljivo vkvarjati z rejo murb in svilnih črvičev, se dovoli večja podpora. — V tej seji je bil gosp. Anton Muha mlajši, posestnik v Lokvi, za družbenika izvoljen.

— C. k. deželna vlada je z odpisom 28. dne t. m. štev. 4746, ukazala mestnemu magistratu, naj naznani predstojništvu društva „Sokola“ vsled njegove vloge naslednje priopombe: „Po načelih ravnopravnosti jezikov so c. kr. gospóske te dežele vedno pripravljene na vse vloge, po strankah v slovenskem jeziku podane, izdajati odloke, ki se njih dotičejo, v istem jeziku, pa tudi zadostovati željam po kaki drugi poti izraženim, da bi se uradni odpravek izdal v deželnem jeziku, čeravno bi meje prave potrebe presegale. Zatoraj tudi v nazočem primerljivi ni nobenega zadržka, da bi se tukajšnjemu odpisu od 26. dne u. m.,

štev. 3578, in njegovim prilogam ne pridala slovenska prestava.“ Nam so te priopombe (?) celó nejasne.

— Pravila národnega političinega društva v Ljubljani je dovolila c. k. deželna vlada.

— Prostovoljnih doneskov za ustanovitev mestne godbe se je že toliko nabralo, da je zagotovljena ta mestna naprava, po kateri se že več let glasijo želje in je zdaj bil ugoden čas za-njo, ker je bivšega kapelnika c. kr. muzične kapele topničarske volja prevzeti voditeljstvo mestne godbe in so se tudi glasbeni instrumenti cenó kupiti dali.

— „Triglav“ piše, da končna obravnava tiskarne pravde, v kateri društvo „Sokola“ toži dunajsko „Presso“, je odložena na 14. dan t. m. pri c. kr. deželni sodnji dunajski.

— Sl. vredništvo „Zgodnje Danice“ je od sv. Očeta 11. julija prejelo lepo zahvalno in pohvalno pismo za nabiranje darov in sploh iskreno delovanje za katoliško vero.

— Nauk za babice kranjske v slovenskem jeziku se za prihodnje šolsko leto začne 1. oktobra l. l. Ženske, ki želijo štipendije z 52 gold. 50 kr. in povračilo popotnih stroškov, naj do 25. dne tega meseca pisмено prošnjo vložijo svoji c. k. okrajni gosposki.

— (*Slovenskim dijakom visocih šol.*) Bratje! V imenu svete ljubavi, ki jo gojimo do tužne naše matere, v imenu sreče, ki jo vsi želimo našemu narodu in v imenu dolžnosti, ki jih imamo do domovine, vabimo in pozivamo Vas, bratje, da račite iz vseh krajev mile Slovenije vsi priti 12. avgusta v Ljubljano k občenemu dijaškemu shodu. Vabijo se zlasti tudi gimnazijski abiturienti. Program naš je brati v dotičnih dopisih po vseh slovenskih in Slovencem prijaznih nemških časnikih. Zbor bode 14. avgusta ob 10. uri dopoldne v ljubljanski čitalnici. Zberemo pa se isti dan od 7. do 8. ure pri Žibertu (Vodniku) v gornji Šiški. Božja pomoč!

Osnovni odbor.

— (*Poziv.*) Kdor izmed slovenskih dijakov se želi udeležiti dijaškega shoda v Ljubljani, naj blagovoli naznani najdalje do 13. avgusta svoje ime pod naslovom „F. O. poste restante v Ljubljani.“

Osnovni odbor.

— (*Prošnja do slovenskih pisateljev.*) Ker nameram sestaviti pregled vseh slovenskih gledaliških iger — izvirnih ali prestavljenih na slovenski jezik — prosim vse pisatelje, kateri imajo kako igro v rokopisu, da mi blagovolé naznani popolni naslov igre do 15. avgusta tega leta, da se more vvrstiti v ta pregled.

V Ljubljani 4. avgusta 1868.

Josip Nolli, odbornik dram. društva.

— Dunajski in graški časniki pišejo, da turnarji na Štajarskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem nameravajo med seboj v zvezo „Gauverband“ stopiti in da so v tem smislu osnovali društvena pravila ter jih predložili ministerstvu notranjih oprav. Ministerstvo je na to c. kr. deželnemu glavarstvu v Gradcu odpisalo, da samo po sebi nima nič zoper tak „Gauverband“ nemških turnarjev, le to se mu čudno zdi, da ta zveza, morebiti brez namena, po predloženem načrtu §§. 1. in 4. obsega samo Nemce, tedaj se društvu daje národen in po takem političen pečát; to pa po §. 35. društvenih postav ni pripuščeno. Pravila so jim tedaj prišla nazaj, da se preuredijo po teh opazkah. — Prenarejena pravila bodo po takem sicer v besedi drugačna, jedro jim ostane isto. Zdaj pa saj vemo, kar se je tolikrat tajilo, da je tukajšnji „turnverein“ nemški in ne simpliciter ljubljanski.

— (*Čudna učenost.*) „Danica“ piše: „Po mestu malik leti, češ, da je pri zrelosti preskušnji profesor povestničar (g. Heinrich) vprašal učenca: Warum hat

die Vorsehung die Türken nach Europa geführt? Učenec premišluje, in profesor mu pomaga: No, wäre sonst der Protestantismus zu seiner gesetzlichen Anerkennung gekommen? O. Nein. — Professor: Also sehen Sie; darum! — Ist aber die Geschichte über Peter von Amiens wahr? O. Nein. — Prof.: Es ist nur eine Fabel itd. — To se je neki vpričo duhovnega šolskega svetovalca (gosp. dr. Jarca) govorilo. Da sta oba učena gospoda v tem ene misli, bilo bi pregrešno misliti. Je li to maslo hvalisane nemške kulture za našo gimnazijo?

— (Dopisniku D. „iz dolnje Kranjske“ v „Slov. Narodu“) je drago bilo mahitati tudi po „Novicah“ in brati jim levite o tem in unem. Povod temu, da si je iskreni rodoljub jetra svoja olajšal žolca, dala mu je „zastavica“ v našem 26. in 27. listu. Ko bi gosp. dopisnik vedel, kaj je odvrnila in kaj doségla ona naša „zastavica“, gotovo bi „Novicam“ ne bil tako „prebritke sulice“ v prsi sunil, da niso več „toliko slavne“, kakor jo jim je v svoji „rešitvi zastavice“! Ker pa ne gré, da bi „Novice“ rešitev „zastavice“ v 27. listu pred svetom razkladale, prosimo gosp. dopisnika „iz dolnje Kranjske“, naj se potrudi do nas, da mu povemo, kar v svojem kotiču ne vé, in nadjamo se, da bode skesan na svoje prsi trkal: „mea culpa, mea maxima culpa.“ V obče nas nikakor ni volja spuščati se v pričkanje z domačimi časniki in domačega umazanega perila prati pred svetom, da saj po svoji krivdi ne prikladamo tistim, katerim je prav srčno mazilo, da morejo reči: „evo, kako se koljejo med seboj!“ „Novice“ so od nekdanj imele viši namen kakor s škandalom iskati si bralcev in naročnikov, in tega vodila se bojo dosledno držale, dokler bodo. „Novice“ — hvala temu vodilu! — so ravno po njem dosegle toliko veljavo, da dve, tri vrstice več vspeha imajo na desno in levo, kakor cele strani družih „debelih“ spiskov. Ako tudi o tem hočete dokazov, pridite do nas, gospodine, in povedali vam bomo marsikaj. — Kar pa se tiče zgodovinskega Vašega razkladanja o „notranji Avstriji“, o „kraljestvu ilirskem“ itd., prosimo Vas, da se potrudite „Novičine“ liste poslednjih let prebirati in gotovo ne bote iz mrtvila klicali niti „Innerösterreich-a“, v katerem Slovenec gotovo pogine, niti „kraljestva ilirskega“, ki bi bil le nesrečen dvalizem za Slovence. Nam Slovencem, žalibog! „zgodovinsko pravo“ ni nikakoršne pogače peklo kakor našim bratom Čehom, zato kaže malo zrele politike, kdor se vstopa na isto podlago, na kateri po pravu zgodovinskem stoji Čehi. „Novice“ še danes nimajo nič preklicovati, kar so trdile svoje dni in še danes jim je dvalizem to, kar jim je nekdanj bil — nesreča Avstriji, in o tem so gotovo vsi naši rodoljubni zastopniki v deželnih zborih in v državnem zboru iste misli. Sicer pa tudi „Novice“, kakor nobeden, ki očitno dela pred svetom, niso tako tesnega srca, da bi se ne podvrgele kritikovanju, al to more in mora zahtevati vsak, kdor se poštenega čuti, da mu vsak zakotnež ne podtika sebičnih namenov, podkupljenja in kakor koli se tiste nesramne psovke imenujejo, ktere je „iznajdel“ nekdanji vrednik „Zuk.“, pa je v očitni pravdi na laži ostal. „Est modus in rebus, sunt certi denique fines“ — to je meja, na kateri se ubije hudobno natolcevanje. In temu mora konec biti! Kdor ima dokaze zoper tega ali unega za Leskovko „ta je prva“ — naj stopi z njimi na dan, da poznamo podkupljence; kdor pa dokazov nima, naj brzdá svoje rodoljubje, ki mu raznaša srce, ker ne gre vse kakor bi on in mi radi, da se ne pregreši o takih psovkah! Poštenje je svetinja, ktere se ne sme dotakniti tolovajska roka, in pravilo: „calumniare audacter semper aliquid manet“ — je vražje početje.

V ta odgovor prisilil nas je „Slov. Nar.“ dopisnik. Ako se ne loti naše časti, ne bomo mu več odgovarjali, naj piše kar koli hoče; mirne vesti prepuščamo razsodbo treznim bralcem, katerih je mnogo več na svetu kakor strastnih; tudi „Novic“ ni nikoli volja bila in tudi danes ni prepirati se, da se ne bode po pravici reklo: „Novi časniki — novi prepiri!“

— Ravnokar je prejela čitalnica naša od rodoljubnega gospoda trgovca A. C. Fabiani-a in gospé njegove prekrasni sliki Slovenca in Slovenke okolice tržaške v znamenje, „da tudi na bregovih jadranskega morja živo bijejo srca za blagor, srečo in slavo slovenskega naroda.“ Mi pa kličemo rodoljubnim dariteljem: slava!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Vsled postave od 1. julija l. l. se namesti papirnatih desetih in srebrnih desetih od 1848. in 1849. leta izdaja že nov denar (drobiž) po 20 in 10 krajc. Kovan je iz srebra in kupra; v dvajseticah je vsacega pol, v desetih pa je srebra nekoliko manj. Na sprednji strani je za neogerske dežele napis cesarjev v latinskem jeziku, na zadnji ste v cesarskem orlu številki 20 ali 10 z letno številko 1868; za ogerske dežele je napis v magjarskem jeziku. Ogri si kupejo tudi kuprene solde po 4 krajc. in po 1 krajc.

— V komisiji, ki jo je ministerstvo kmetijstva sklicalo na Dunaji, je bilo rečeno, da prvi pogoj za razširjenje dobrih vednosti v sviloreji je podučevanje šolske mladine v ljudskih šolah in posebno v realkah; zato je treba, da se učitelji v preparandijah teoretično in praktično podučujejo v sviloreji. Izdelala je ta komisija tudi program za svilorejnico v Gorici, kjer se bojo skušnje in preiskave delale o zadevah sviloreje. Za podporo sviloreje je bilo odločeno dolnji Avstriji 800, gornji Avstriji 500, Salcburškemu 150, Česki 2800, Galiciji 800, Bukovini 250, Moraviji 500, Šleziji 1200, Štajarski 800, Kranjski 300, Koroški 300, Dalmaciji 2000, Trstu 400, Istriji 800, Goriški 1700 in Tirolski 1700 gold.

— Novi c. k. deželni poglavarji so imenovani. V Trst na mesto barona Bacha pride c. kr. podmaršal Möring za začasnega voditelja deželne vlade, — v Dalmacijo na mesto c. kr. podmaršala barona Filipovića generalmajor vitez Wagner, — na Koroško gré za c. kr. deželnega glavarja baron Kübek, bivši predsednik goriške c. kr. okrajne gosposke, grof Hohenwart pa gré iz Celovca za c. kr. deželnega glavarja v gornjo Avstrijo; — grof Chorinskega, bivšega c. k. deželnega glavarja na Dunaji, namestuje ondanjšnji podpredsednik vitez Weber Ebenhof. Tudi Bukovina in Šlezija ste dobili nova deželna glavarja na Dunaji med strelci govornikov za „veliko Nemčijo.“ Tako neslano so govorili večidel, da te govorice presedajo celó treznim dunajskim časnikom, in „Fremdenblatt“ jim kar naravnost pravi, naj se grejo solit s svojo velikonemško propagando, kajti Avstrija jim ne bo več pečeni kostanj iz ognja lovila. Nemški rogovileži avstrijski pa so pri bokalih vina celó pozabili na to, da jih poslušajo nenemški Avstrijanci, ki se po pravici pritožiti morejo, da se mnogonarodna Avstrija dela za Nemčijo! Tudi minister dr. Giskra se je opekel s svojim govorom, v katerem je povzdigoval nemško kulturo: velikim Nemcem ni vstregel, ker oni hočejo nemško državo, Slovane pa je tudi žalila himna na „nemško kulturo“. Poljska „Gaz. Narodowa“ pravi, naj bi cislajtanski minister na ustavo prisegal, a ne na nemško kulturo. Kultura (omika) je občno blago, a ne nemško; kakor francozke, laške kulture ni, tako